Summary in Polish (Streszczenie po polsku)

Niniejsza rozprawa doktorska wpisuje się w dynamicznie rozwijający się i silnie skoncentrowany na aspektach historycznych nurt badań nad brytyjską fikcją szpiegowską. Pierwszym celem pracy było poszerzenie, w obrębie próbki złożonej z sześciu drobiazgowo omówionych (oraz różnych uzupełniająco przytoczonych) utworów szpiegowskich, istniejącego stanu wiedzy na temat związków między rzeczywistością wewnątrztekstową i pozatekstową. Drugim celem pracy było ustalenie, również w obrębie tejże próbki, w jaki sposób skupianie fikcyjnych fabuł na szpiegostwie ogólnie wpływa na hybrydyczność gatunku szpiegowskiego, a przez to także na konwencje związane z tym gatunkiem. Te dwie ostatnie kwestie gatunkowe nie cieszą się szczególnym zainteresowaniem naukowym. Wyraźną akademicką niechęć do ich zbadania można przypisać, między innymi, istnieniu licznych kolidujących ze sobą i często zagmatwanych taksonomii fikcji kryminalnej, spośród których wiele obejmuje fikcję szpiegowską. W związku z powyższym, na potrzeby obecnego badania przyjęto, z drobnymi modyfikacjami, prostą i zarazem obszerną taksonomię Charlesa Derry'ego, pierwotnie odnoszącą się wyłącznie do filmów kryminalnych.

Rozprawa składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy rozdział, teoretyczno-analityczny, dąży do ustalenia sposobu postrzegania fikcji szpiegowskiej oraz jej pozycji pośród innych gatunków na potrzeby możliwie jak najprecyzyjniejszego omówienia kwestii hybrydyczności oraz konwencji gatunkowych. Drugi rozdział został poświęcony omówieniu czterech wczesnych prototypów brytyjskich powieści szpiegowskich pod kątem ich hybrydyczności gatunkowej oraz związków z ówczesną rzeczywistością pozatekstową. Analizowane powieści to *Kim* (1900) Rudyarda Kiplinga, *Zagadka piaszczystych ławic* (1903) Erskine'a Childersa, *Behind the Throne* (1905) Williama le Queuex (nieprzetłumaczona na język polski) oraz *Tajny Agent* (1907) Josepha Conrada. Rozdział trzeci bada wybrane zimnowojenne sensacyjne i realistyczne thrillery szpiegowskie napisane przez, odpowiednio, Iana Fleminga i Johna le Carré. Centralne, choć nie wyłączne, zestawienie dotyczy powieści *Casino Royale* (1953) Fleminga oraz *Ze śmiertelnego zimna* (1963) le Carré'a. Sensacyjna fabuła tego pierwszego utworu wyraźnie kontrastuje z realistyczną tego drugiego.

W obrębie przebadanej próbki utworów szpiegowskich, dostrzeżono wyraźne przesunięcie tematyczne od spraw aktualnych w późnym dziewiętnastym i wczesnym dwudziestym wieku do zimnowojennych. Co więcej, potwierdzono roboczą hipotezę, że

fikcja szpiegowska jest gatunkiem wysoce niehomogenicznym. Ta skomplikowana hybrydyczność jest nieodłącznie związana z centralnym motywem szpiegowania.